

Geliş Tarihi:29.08.2018
Kabul Tarihi:10.10.2018
SPORMETRE, 2018,16(3),187-195
DOI: 10.1501/Sporm_0000000386

SERBEST ZAMANIN ANLAMI: YETİŞKİN BİREYLER ÖRNEĞİ

Feyza Meryem KARA¹, Esra EMİR², Bülent GÜRBÜZ³, Erman ÖNCÜ⁴

¹Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümü, ²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü³Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü, ⁴Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

Öz:Bu araştırmanın amacı; yetişkin bireylerin serbest zaman algılarını belirlemek ve bazı bağımsız değişkenlere (cinsiyet, medeni durum, aktivitelere katılım şekli) göre serbest zaman aktivitelerine yüklenen anlamın farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen rekreasyonel aktivitelere katılan 336 kadın ve 227 erkek yetişkin birey oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Türkçe adaptasyonu Gürbüz, Özdemir ve Karaküçük (2007) tarafından yapılan “Boş Zamanın Anlamı Ölçeği-BZAÖ” kullanılmıştır. Veriler, betimsel istatistik yöntemler, tek faktörlü MANOVA, ANOVA ve Pearson Korelasyon testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, katılımcılar için en yüksek puan ortalamasının “İş İlişkisi” boyutunda, en düşük puan ortalamasının ise “Hedef Yönelimi” alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda, katılımcıların “Boş Zamanın Anlamı Ölçeği”nden aldıkları puanların cinsiyet, medeni durum ve aktivitenin programlı olup olmama durumu değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; eğitim ve gelir durumu değişkenleri ile de arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Serbest zamanın anlamı, rekreasyon, yetişkin bireyler

MEANINGS OF LEISURE: A SAMPLE OF ADULTS

Abstract:The purpose of this study was to examine meanings of leisure for adults and test the differences in the perceptions of leisure with regard to some independent variables (gender, marital status, activity, activity participation type). The participants of this study constituted of 336 female and 227 male adults who were selected convenience sampling. A Meaning of Leisure Scale-MLS which were adapted to Turkish culture by Gürbüz, Özdemir and Karaküçük (2007) were administrated to participants. Descriptive statistics, t-test, MANOVA, ANOVA and pearson correlation analysis were used to analyze the data. Analysis revealed that participants had the highest mean score in “Relation to Work” subscale and had the lowest mean score in “Goal Orientation” subscale. Besides, analysis indicated statistically significant differences in the mean scores of participants with respect to gender, marital status and activity type and there were also statistically significant correlations between MLS scores, education level and income.

Keywords: Meaning of leisure, leisure, adults

GİRİŞ

Serbest zaman çalışmalarının yoğunlukla yapıldığı Amerika, Kanada ve İngiltere gibi ülkelerde yapılan çalışmaları incelediğimizde bu çalışmaların daha çok motivasyon, engeller ve tutum gibi konularda yoğunlaştığını görmekteyiz (Gürbüz ve Henderson, 2013). Benzer durumun, son dönemde serbest zamanla ilgili araştırmaların giderek yoğunlaştığı Türkiye için de geçerli olduğu ve batıda olduğu gibi aynı kavramların farklı araştırmacılar tarafından sıklıkla incelendiği görülmektedir (Güngörmüş ve diğ., 2015; Sarol ve Çimen, 2017; Koçak, 2017). Roberts’da (2010) yaptığı bir çalışmada son 30 yılda serbest zaman alanında yapılan çalışmaların çok az çeşitlilik gösterdiğini ve Anglophone merkezli olduğunu söylemektedir. Chick ve ark. (2015) ise bu durumun, özellikle batılı olmayan ülkelerde yapılan çalışmalar

üzerinde bazı olumsuz etkilere yol açtığını savunmaktadır. Örneğin, kavramının bu ülkelerde nasıl algılandığı ve serbest zamanın nasıl değerlendirildiğinin literatürde kısıtlı sayıda çalışma ile yer aldığı belirtilmektedir. Bu nedenle, serbest zaman çalışmalarına uluslararası bir bakış açısı kazandırmak adına bazı araştırmacılar (Arab-Moghaddam ve diğ., 2007; Livengood ve Stodolska, 2004), Orta Doğu, Asya veya Avrupa'nın bazı ülkelerinde ve kültürlerinde, bu kavramın nasıl tanımlandığı ve algılandığına yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu bağlamda, serbest zamanın anlamı, son yıllarda serbest zaman araştırmalarına yön veren güçlü bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır (Gürbüz ve Henderson, 2011, 2013; Harmandar-Demirel, Demirel ve Serdar, 2017; Iwasaki, 2017; Walker ve Wang, 2009; Watkins, 2010, Zhang, Shi, Liu ve Miao, 2014). Genel bir çerçeve oluşturulduğunda, bireylerin kendilerine yeterlilik sağlayacak içsel ödüller (can sıkıntısında kaçma, başarıma hissi) aramasının yanı sıra, sosyal ilişkiler oluşturmak ve arkadaşlıkları pekiştirmek gibi dışsal ödüller de serbest zamanın bireysel anlamları olarak sıralanabilmektedir (Gürbüz ve Henderson, 2011; Henderson, 1996; Kleiber, 2001).

Serbest zamanın anlamının tanımlanmasına yönelik yapılan çalışmalar bu kavramı, genellikle zamanın özgürce kullanılması, seçmedeki özgürlük, stresten kurtulmak ve kişisel tatmin gibi anahtar kelimelerle ilişkilendirerek açıklamak konusunda birleşmişlerdir (Watkins ve Bond, 2007). Bu araştırmalar ışığında, serbest zamana katılımdaki tecrübenin dinamik doğasını ve potansiyelini (Lee, Dattilo ve Howard, 1994) irdelemenin, bireylerin bu zamana yükledikleri anlamı belirlemede önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir (Watkins, 2013). Bireylerin aktiviteden az ya da çok fayda sağlaması buna bağlı görünmektedir. Bazı araştırmacılar yaş, cinsiyet ve eğitim ile serbest zamana davranışlarına yönelik katılımsal ve anlamsal farklılıklara yönelik araştırmalar gerçekleştirmişlerdir (Ardahan ve Lapa, 2011; Floyd ve diğ., 2008; Graefe ve Godbey, 2005; Ho ve diğ., 2000; Juniu ve Henderson, 2001; Parr ve Lashua 2004). Literatürde yer alan bazı çalışmalarda ise serbest zamanın anlamında ortaya çıkan farklılıkların temelinde kültür faktörünün önemli rolünden bahsedilmektedir (Chick, 1998; Erkip, 2009; Gürbüz ve Henderson, 2011; Höglhammer ve diğ., 2015).

Kültür, tanımlanması en güç kavramlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, kültür Edward Safir tarafından “varlığımızın yapısını (ilişkilerini) belirleyen, sosyal bir süreçle öğrenilen uygulama ve inançların, maddi ve manevi öğelerin birliği” (akt Güvenç, 2003:100) olarak tanımlanmıştır. Diğer yandan, sadece insanların yaşamlarını nasıl sürdürdükleri ile ilgili değil aynı zamanda dil ve dinleri ile de ilişkili (Strauss, 2012) olduğu görülmektedir. Sonuç olarak kültür, sembolik araçlar (inançlar, ritüel pratikleri, sanat formları ve seremoniler, dil, söylenceler, hikayeler, gündelik hayat ritüeller) toplamı olarak nitelendirilir (Temel-Eğimli ve Nazlı, 2018).

Asırlar boyunca farklı medeniyet ve toplumlara ev sahipliği yapan Anadolu toprakları, çok uluslu ve çok kültürlü bir “yaşam yelpazesi”ni sunmaktadır. Yüzyıllar boyunca bir arada yaşamayı başarmış, farklı dinlere mensup etnik grupların kültürleri, zamanla birbiri içinde eriyerek ortak bir “anlam evreni” oluşturmuşlardır (Orçan, 2004). Sürecin öznesi tümüyle, önyargılarına ve koşullanmışlığına eşlik eden bir tarihsel bilinç ile hareket etmektedir (Gadamer, 1990; Skinner, 1997). Bu noktadan hareketle, günümüzde her ne kadar insanlar serbest zamanlarını genellikle benzer şekilde değerlendiriyor ve aynı anlamları yüklüyor gibi görünse de kültürün de beraberinde getirdiği bazı etkilerle serbest zaman tercihlerinde, davranışlarında ve anlamlarda farklılıklar oluşturduğu düşünülmektedir (Roberts, 2011). Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı, farklı bir kültür olarak Türkiye’de yaşayan yetişkin

bireylerin serbest zaman algılarını belirlemek ve bazı bağımsız değişkenlere göre serbest zaman aktivitelerine yükledikleri anlamın farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırarak ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel çalışmalardaki amaç, mevcut durumu araştırmak ve belirlemektir (Büyüköztürk, Çakmak-Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu programlı ya da programsız olarak rekreasyonel aktivitelerle katılan ve kolayda örnekleme yolu ile seçilen 227 erkek ($Ort_{yaş}=28.50\pm 5.21$) ve 336 kadın ($Ort_{yaş}=27.17\pm 4.54$) olmak üzere toplam 563 kişi oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışma grubunda yer alan bireylerin kişisel özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum vb.) hakkında bilgi toplamak için oluşturulan sorulara yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, bireylerin serbest zaman aktivitelerine katıldıklarında ne hissettiklerini değerlendirmek için 35 madde ve 8 alt boyuttan (Aktif-Pasif Katılım, Sosyal Etkileşim, Algılanan Yeterlilik, Boş Zamanın Kullanılabilirliği, Algılanan Özgürlük, İçsel Motivasyon, Hedef Yönelimi ve İş İlişkisi) oluşan Boş Zamanın Anlamı Ölçeği (BZAÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu Gürbüz, Özdemir ve Karaküçük (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan ölçekte yer alan ifadeleri Likert tipi 6 (“Kesinlikle Katılmıyorum” = 1 ve “Tamamen Katılıyorum” = 6) aralıklı seçenek üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulaması, gerekli izinlerin alınmasını takiben antrenman saatlerinden önce gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan istatistiksel analizler, SPSS 20 istatistik paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; değişkenler arası farklılıkların belirlenmesinde MANOVA, ANOVA ve değişkenler arası ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Korelasyon testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına çarpıklık ve basıklık (verilerin normal dağılım durumu) değerleri ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir (Büyüköztürk 2008).

BULGULAR

Çalışma kapsamındaki katılımcıların, BZAÖ’nden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması 4.42 ve standart sapması 0.50’dir. Tablo 1 incelendiğinde faktör bazında ise en düşük ortalamanın ‘Hedef Yönelimi’ boyutunda (3.92), en yüksek ortalamanın ise ‘İş İlişkisi’ boyutunda (4.88) olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Ölçek puanlarının dağılımı

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	N	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Aktif-Pasif Katılım	5	563	4.01	0.79	-0.172	-0.313
Sosyal Etkileşim	5	563	4.17	0.76	-0.033	0.384
Algılanan Yeterlilik	4	563	4.53	0.67	-0.237	0.069
Boş Zamanın Kullanılabilirliği	5	563	4.70	0.70	-0.274	-0.139
Algılanan Özgürlük	5	563	4.57	0.84	-0.370	-0.013
İçsel Motivasyon	3	563	4.34	0.81	-0.170	0.478
Hedef Yönelimi	3	563	3.92	1.21	0.018	-0.906
İş İlişkisi	5	563	4.88	0.72	-0.683	0.739

MANOVA sonuçları, cinsiyet değişkeninin BZAÖ alt faktörleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğunu göstermektedir [$\lambda=0.961$, $F(8, 554)=2.797$, $p<0.05$]. Hangi bağımlı değişkenin çok değişkenli anlamlılığa katkı sağladığını anlamak amacıyla ANOVA yapılmıştır. Cinsiyet ana etkisi açısından ‘Boş Zamanın Kullanılabilirliği’ [$F(1, 561)=8.110$, $p<0.05$] ve ‘Hedef Yönelimi’ [$F(1, 561)=9.898$, $p<0.01$] altboyut puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Anlamlı farklılığın tespit edildiği tüm alt boyutlarda kadın katılımcıların ortalama puanları erkeklerin puanlarından daha yüksektir (Tablo 2).

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre ölçek puanlarının dağılımı

Alt Boyutlar	Kadın (N=336)		Erkek (N=227)	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss
Aktif-Pasif Katılım	4.02	0.84	3.99	0.72
Sosyal Etkileşim	4.20	0.82	4.11	0.68
Algılanan Yeterlilik	4.55	0.68	4.51	0.65
Boş Zamanın Kullanılabilirliği	4.77	0.70	4.60	0.70
Algılanan Özgürlük	4.57	0.89	4.58	0.78
İçsel Motivasyon	4.36	0.82	4.30	0.80
Hedef Yönelimi	4.05	1.23	3.73	1.15
İş İlişkisi	4.87	0.74	4.91	0.68

Analizler, medeni durum değişkeninin BZAÖ alt faktörleri üzerindeki temel etkisinin anlamlı olmadığını [$\lambda=0.983$, $F(8, 554)=1.211$, $p>0.05$] ancak alt boyutlar düzeyinde sadece ‘Hedef Yönelimi’ [$F(1, 561)=4.626$, $p<0.05$] alt boyutunda katılımcıların ortalama puanların anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Anlamlı farklılığın tespit edildiği bu alt boyutta bekâr katılımcıların ortalama puanı evli katılımcıların puanından daha yüksektir (Tablo 3).

Tablo 3. Medeni durum değişkenine göre ölçek puanlarının dağılımı

Alt Boyutlar	Bekar (N=303)		Evli (N=260)	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss
Aktif-Pasif Katılım	4.00	0.79	4.02	0.80
Sosyal Etkileşim	4.14	0.77	4.19	0.75
Algılanan Yeterlilik	4.57	0.69	4.49	0.64
Boş Zamanın Kullanılabilirliği	4.74	0.69	4.65	0.71
Algılanan Özgürlük	4.60	0.88	4.54	0.80
İçsel Motivasyon	4.33	0.83	4.34	0.79
Hedef Yönelimi	4.02	1.21	3.80	1.20
İş İlişkisi	4.91	0.72	4.86	0.72

MANOVA sonuçları, serbest zaman aktivitesinin programlı olup olmama durumu değişkeninin BZAÖ alt boyutları üzerindeki temel etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını [$\lambda=0.975$, $F(8, 554)=1.771$, $p>0.05$] ancak alt boyutlar düzeyinde sadece ‘Algılanan Yeterlilik’ [$F(1, 561)=8.672$, $p<0.01$] alt boyutunda puanların anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Bu alt boyutta, programlı serbest zaman aktivitelerine katılan bireylerin ortalama puanları diğer katılımcıların puanlarından daha yüksektir (Tablo 4).

Tablo 4. Rekreatif aktivitelere katılım şekli değişkenine göre ölçek puanlarının dağılımı

Alt Boyutlar	Programlı (N=346)		Programsız (N=217)	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss
Aktif-Pasif Katılım	4.04	0.77	3.96	0.83
Sosyal Etkileşim	4.17	0.77	4.16	0.76
Algılanan Yeterlilik	4.60	0.64	4.43	0.70
Boş Zamanın Kullanılabilirliği	4.70	0.69	4.71	0.71
Algılanan Özgürlük	4.58	0.82	4.56	0.89
İçsel Motivasyon	4.34	0.81	4.33	0.81
Hedef Yönelimi	3.95	1.17	3.87	1.27
İş İlişkisi	4.92	0.71	4.83	0.73

Katılımcıların ‘Boş Zamanın Anlamı Ölçeği’nin alt boyutlarına ait ortalama puanlar ile eğitim ve gelir seviyesine göre yapılan analiz sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. BZAÖ puanları, eğitim ve gelir seviyesi korelasyon sonuçları

	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	Eğitim	Gelir
F1	1									
F2	0.464**	1								
F3	0.326**	0.320**	1							
F4	0.090*	0.112**	0.461**	1						
F5	0.197**	0.122**	0.321**	0.425**	1					
F6	0.344**	0.322**	0.169**	0.206**	0.328**	1				
F7	0.291**	0.365**	0.308**	0.346**	0.386**	0.207**	1			
F8	0.273**	0.170**	0.375**	0.378**	0.528**	0.329**	0.300**	1		
Eğitim	-0.024	-0.023	0.095*	0.136**	0.221**	-0.045	0.201**	0.184**	1	
Gelir	0.008	-0.018	-0.150**	-0.227**	-0.288**	0.045	-0.332**	-0.181**	-0.461**	1

Katılımcıların BZAÖ'nin alt boyutlarından ('Algılanan Yeterlilik', 'Boş Zamanın Kullanılabilirliği', 'Algılanan Özgürlük', 'Hedef Yönelimi' ve 'İş İlişkisi') aldıkları puanlar ile eğitim durumu değişkeni arasındaki korelasyon katsayısı pozitif yönde; aynı faktörler ile gelir seviyesi değişkeni arasındaki korelasyon katsayısı ise negatif yönde anlamlı bulunmuştur (Tablo 5).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, farklı bir kültür olarak Türkiye'de yaşayan yetişkin bireylerin boş zaman algılarını belirlemek ve bazı bağımsız değişkenlere göre boş zaman aktivitelerine yükledikleri anlamın farklılaşp farklılaşmadığını karşılaştırarak ortaya koymaktır.

Çalışma bulgularına göre, tüm katılımcılar için ölçek alt boyutlarından elde edilen puanların ortalama sınırın üzerinde olduğu hatta ölçek toplamından elde edilen puanın üst sınıra yakın olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuç Lakot Atasoy ve ark. (2015) tarafından beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca çalışmada her ne kadar alt boyutlardan elde edilen ortalama puanlar bir diğerine çok yakın olsa da katılımcılar için 'İş İlişkisi' alt boyutundaki puanın en yüksek olduğu ve bunu sırasıyla 'Boş Zamanın Kullanılabilirliği' ve 'Algılanan Özgürlük' faktörlerinin takip ettiği görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, katılımcılar tarafından serbest zamanın öneminin anlaşılması ve serbest zamanın iş-karşıtı bir kavram ve özgürlük olarak algılanmasının sebep olduğu düşünülebilir. Ayrıca, çalışmadan elde bu sonuç Gürbüz ve Henderson (2011, 2013) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile de paralellik göstermektedir.

Yapılan analizler; 'İş İlişkisi' ve 'Algılanan Özgürlük' alt boyutları dışında kadın katılımcıların ortalama puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Elde bu sonuç kadın katılımcıların serbest zamanı ve rekreasyonel aktiviteleri erkeklerden daha çok önemseydiğini göstermektedir. Farklı kültürlerde yapılan araştırmalar incelendiğinde kadınlar ile erkeklerin serbest zamana yükledikleri anlamın farklılaştığı görülmektedir (Henderson ve Gibson, 2013; Lee ve Zhang, 2010). Türk kültüründe yapılan araştırmalar incelendiğinde ise Karaca, Çağlar ve Cinemre'nin (2009) ve Kara'nın (2013) belirttiği gibi, Türk toplumunun erkeklerden farklı olarak kadınlar hakkında geleneksel/kültürel birtakım beklentilerinin

olduğu ve bu nedenle kadınların serbest zaman aktivitelerine katılımında daha az şansa sahip olmaları, bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Bekâr katılımcılar ile evli katılımcıların ortalama puanları arasında sadece ‘Hedef Yönelimi’ alt boyutunda fark olması ise bu çalışmanın başka bir sonucudur. Bu alt boyutta bekâr katılımcıların ortalama puanları daha yüksektir. Bu sonuç bekâr katılımcıların serbest zaman aktivite tercihlerinde veya katılımlarında evlilere göre en az aktivitenin kendisi kadar aktivitenin gerektirdiği tüm hazırlıklara da gereken yönelimi gösterdikleri şeklinde açıklanabilir. Buna ek olarak literetüre benzer şekilde çalışmada yer alan ve programlı olarak serbest zaman aktivitelerine katılan bireyler, beklenildiği gibi neredeyse tüm alt boyutlarda programsız olarak aktiviteye katılanlara göre daha yüksek ortalama puana sahiptirler (Lakot Atasoy ve diğ., 2015). Bu grupta yer alan bireylerin serbest zamanın önemini ve anlamını daha çok kavraması ve bilinçli olarak bu tür aktivitelerle katılıyor olması, bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Watkins (2000)’in de belirttiği kişilerin aktivite tercihlerinin serbest zamanın anlamında farklılıklara neden olabileceği bilinmektedir.

Bu çalışmada, medeni durum değişkenine göre farklılıkların oluşmasında, evlilerin serbest zamanlarında çoğunlukla aileleri ile birlikte hareket etme durumunda olmalarından dolayı bekârlara göre daha farklı aktivite tercih etme şansına sahip olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Araştırmanın ilgi çeken bir bulgusu olarak, katılımcıların eğitim seviyesi arttıkça ‘Algılanan Yeterlik’, ‘Hedef Yönelimi’ ve ‘İş İlişkisi’ puanlarının arttığı ancak katılımcıların gelir seviyesindeki artışla birlikte aynı alt boyutlardaki puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. Genelde eğitimi seviyesi ile gelir durumu arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu düşünülmele birlikte bu çalışma bize tam tersi bir sonucu göstermektedir. Bu sonuç, katılımcı karakteristikleri veya değişen yaşam koşullarının eğitim ve gelir seviyesi arasındaki ilişkinin negatif yönde olmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

ÖNERİLER

Türk toplumunda farklı değişkenlere göre serbest zamanın anlamında ortaya çıkan farklılıkların ortaya konulmaya çalışıldığı bu çalışmanın temel kısıtlılığı sınırlı bir katılımcı grubu ile yapılmış olmasıdır. Ancak çalışmanın bu anlamda yapılan ilk araştırmalar arasında olması ve ileride daha fazla katılımcı sayısı ile yapılacak çalışmalara öncü olabileceği fikri güçlü yönünü sergilemektedir. Ayrıca birçok araştırmacının da (Chick, 2009; Sivan, 2011) belirttiği gibi ileride yapılacak kültürlerarası çalışmaların serbest zamanın anlamındaki farklılıkların belirlenmesinde önemli rol oynayacağı ve bu yönde yapılacak çalışmaların literatür zenginliği açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Arab-Moghaddam N, Henderson KA, Shiekhleslami R. (2007): Women’s leisure and constraints to participation: Iranian perspectives. *Journal of Leisure Research*, 39(1), 109-126.
2. Ardahan, F., Lapa, T. Y. (2011). Açık alan rekreasyonu: bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1327-1341.
3. Auger D. (2016): The diverse meanings of leisure. *Society and Leisure*, 39(2): 173-176.
4. Burton T. (1996): Safetynets and security blankets: False dichotomies in leisure studies. *Leisure Studies*, 15, 17-30.
5. Büyüköztürk Ş, Çakmak Kılıç, E, Akgün, ÖE, Karadeniz Ş, Demire, F. (2012): *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara.
6. Chick G, Hsu YC, Yeh CK, Hsieh CM. (2015): Informant-provided leisure constraints in six Taiwanese cities. *Journal of Leisure Research*, 47(4), 501-512.
7. Chick G. (1998): Leisure and culture: Issues for an anthropology of leisure. *Leisure Sciences*, 20, 111–133.
8. Chick G. (2009): Culture as a variable in the study of leisure. *Leisure Sciences*, 31(3), 305-310.

9. Erkip F. (2009): Leisure in the Turkish context: A preliminary account. *World Leisure Journal*, 51(4): 275-281.
10. Floyd MF, Bocarro JN, Thompson T. (2008): Trends in leisure research on racial and ethnic minorities. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 1-23.
11. Gadamer HG. (1990). *Tarih Bilinci Sorunu, Toplum Bilimlerinde Yorumcu Yaklaşım*. (çev. Taha Parla). İstanbul.
12. Güngörmüş HA, Tolukan E, Sarol H, Yaşar B. (2015): Identification of constraints of adults who receive sports services from fitness centers on the participation to recreational activities. International Congress on Education, 4-7 June, Athens, Greece.
13. Gürbüz B, Henderson K. (2011): An examination of meaning of leisure: A Turkish perspective. *1st International Physical Activity, Nutrition and Health Congress*. Antalya, Turkey.
14. Gürbüz B, Henderson K. (2013): Exploring the meanings of leisure among Turkish university students. *Croatian Journal of Education*, 15(4), 927-957.
15. Gürbüz B, Özdemir AS, Karaküçük S. (2007): Meaning of leisure time scale: Evaluation of psychometric characteristics on Turkish university students. *4th International Mediterranean Sport Science Congress*. Antalya, Turkey.
16. Gürbüz B, Özdemir S, Sarol H, Karaküçük S. (2010): Comparison of recreational behaviors of individuals with regard to demographic variables. *Series Physical and Sport/ Science, Movement and Health*, 10(2), Supplement, 876-880.
17. Güvenç B. (2003): İnsan ve Kültür, İstanbul: *Remzi Kitabevi*.
18. Harmandar-Demirel D, Demirel M, Serdar E. (2017): University students' opinions of the meaning of leisure and their perceived freedom in leisure. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 796-802.
19. Henderson KA, Bialeschki, MD. (2005): Leisure and active lifestyles: Research reflections, *Leisure Sciences*, 27:5, 355-365
20. Henderson KA. (1996): One size doesn't fit all: The meanings of wome's leisure. *Journal of Leisure Research*, 28(3), 139-154.
21. Henderson, KA, Gibson H. (2013): An integrative review of women, gender, and leisure: Increasing complexities. *Journal of Leisure Research*, 45(2), 115-135.
22. Ho CH, Sasidharan V, Elmendorf W, Willits, FK, Graefe A, Godbey G. (2005): Gender and ethnic variations in urban park preferences, visitation, and perceived benefits. *Journal of Leisure Research*, 37(3), 281-306.
23. Hudson S. (2000): The segmentation of potential tourists: Constraint differences between men and women. *Journal of Travel Research*, 38(4): 363-368
24. Hultsman J, Harper W. (1993): The Problem of leisure reconsidered. *The Journal of American Culture*. 16(1); 47-54.
25. Iwasaki Y. (2017): Leisure and meaning-making: Implications for rehabilitation to engage persons with disabilities. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 46(2); 225-232.
26. Juniu S, Henderson, KA. (2001): Problems in researching leisure and women: Global considerations. *World Leisure Journal*, 43(4), 3-10.
27. Kara FM. (2013): Kadınların serbest zaman davranışları etnik grup perspektifi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(4):48-58.
28. Karaca, A, Çağlar E, Cinemre ŞA. (2009): Physical activity levels of the young adults in an economically developing country: The Turkish Sample. *Journal of Human Kinetics*, 22, 91-98.
29. Kleibe, D. (2001): Developmental intervention and leisure education: A lifespan perspective. *World Leisure Journal*, 43(1), 4-10.
30. Koçak F. (2017): The relationship between leisure constraints, constraint negotiation strategies and facilitators with recreational sport activity participation of colleges tudents. *College Student Journal*, 51(4), 491-497.
31. Lakot Atasoy K, Öncü E, Kılıç, KS. (2015): Beden eğitimi öğretmeni adaylarında serbest zaman algısı ve engelleri. *3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
32. Lee B, Zhang A. (2010): Women's leisure and leisuers atisfaction in contemporary urban China. *World Leisure Journal*, 52(3), 211-221.
33. Lee Y, Dattilo J, Howard D. (1994): The complex and dynamic nature of leisure experience. *Journal of Leisure Research*, 26 (3), 195-211.
34. Livengood JS, Stodolska M. (2004):The effects of discrimination and constraints negotiation on leisure behavior of American Muslims in the post-September 11, *America. Journal of Leisure Research*, 36(2), 183-208.
35. Orçan M. (2004): *Osmanlı'dan Günümüze Modern Türk Tüketim Kültürü*. Kadim Yayınları, Ankara.
36. Parr M, Lashua, BD. (2004): What is leisure? The perceptions of recreation practitioners and others. *Leisure Sciences*, 26, 1-17.

37. Roberts K. (2010): Is leisure studies “ethnocentric”? If so, does this matter? *World Leisure Journal*, 52(3), 164-176.
38. Sarol H, Çimen Z. (2017): Why people participate leisure time physical activity: a Turkish perspective. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 8(1), 63-72.
39. Sivan A. (2011): Is leisure studies “ethnocentric”? Integrating leisure studies worldwide: A view from Hong Kong. *World Leisure Journal*, 52(3), 177-184.
40. Skinner Q. (1997): Çağdaş Temel Kuramlar, (çev. Ahmet Demirhan), Ankara. s. 40.
41. Strauss CL. (2012): Yapısal Antropoloji, çev.: Adnan Kahiloğulları, İmge Kitabevi, Ankara.
42. Temel-Eğinli A, Nazlı AK. (2018): Kültürün koruyucu gücü: kültürel semboller. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, (2), 56-74.
43. Walker GJ, Wang X. (2009): The meaning of leisure for Chinese/Canadians. *Leisure Sciences*, 31, 1-18.
44. Watkins M, Bond C. (2007): Ways of experiencing leisure. *Leisure Sciences*, 29, 287-307.
45. Watkins M. (2000): Ways of learning about leisure meanings. *Leisure Sciences*, 22, 93-107.
46. Watkins M. (2010): A longitudinal study of change ability in leisure meanings. *Leisure Studies*, 29, 361-376.
47. Watkins M. (2013): Using intentional attributions to explain change in leisure meanings. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 35 (2), 89-106.
48. Zhang S, Shi R, Liu, X, Miao D. (2014). Passion for a Leisure Activity, Presence of Meaning, and Search for Meaning: The mediating role of emotion. *Social Indicators Research*., 115: 1123.